



مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

درختواره

رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی

حوزه‌های دانشی علوم اسلامی

نسخه ۱۱-۲۰

ویرایش: نیمه خردادماه ۱۳۹۹

فهرست

۲	الف) عناوین کلی حوزه‌های دانشی
۳	ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی
۳	۱. حوزه دانشی «فقه و اصول»
۵	۲. حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی»
۷	۳. حوزه دانشی «قرآن»
۱۰	۴. حوزه دانشی «حدیث»
۱۲	۵. حوزه دانشی «کلام، ادیان، مذاهب و فرق»
۱۴	۶. حوزه دانشی «منطق، فلسفه و عرفان»
۱۵	۷. حوزه دانشی «زبان و ادبیات عرب»
۱۶	۸. حوزه دانشی «اخلاق، تربیت و مشاوره»
۱۸	۹. حوزه دانشی «تاریخ و سیره»
۲۰	۱۰. حوزه دانشی «تبلیغ و ارتباطات»
۲۲	۱۱. حوزه دانشی «فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی»
۲۳	۱۲. حوزه دانشی «اقتصاد اسلامی»
۲۴	۱۳. حوزه دانشی «علوم اجتماعی»
۲۵	۱۴. حوزه دانشی «علوم سیاسی»
۲۶	۱۵. حوزه دانشی «روان‌شناسی»
۲۷	۱۶. حوزه دانشی «مدیریت»

الف) عناوین کلی حوزه‌های دانشی

عناوین حوزه‌های دانشی عبارتند از:

۱. فقه و اصول؛
۲. فقه، حقوق و قضای اسلامی؛
۳. قرآن؛
۴. حدیث؛
۵. کلام، ادیان، مذاهب و فرق؛
۶. منطق، فلسفه و عرفان؛
۷. زبان و ادبیات عرب؛
۸. اخلاق، تربیت و مشاوره اسلامی؛
۹. تاریخ و سیره؛
۱۰. تبلیغ و ارتباطات؛
۱۱. فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی؛
۱۲. اقتصاد اسلامی؛
۱۳. علوم اجتماعی؛
۱۴. علوم سیاسی؛
۱۵. روان‌شناسی؛
۱۶. مدیریت.

نکات کلی:

۱. جهت‌گیری و محتوای دروس در رشته‌ها و گرایش‌هایی که در این درختواره با عناوینی همچون: «تطبیقی» یا «مقایسه‌ای» ذکر شده است، «نقد» دیدگاه‌ها و آراء در آن موضوع خواهد بود.
۲. در مواردی رشته یا گرایش، در قالب رویکرد تعیین شده است که محتوای آن در حجم ساعتی به اندازه یک گرایش از همان مقطع تنظیم می‌شود. عناوین رویکردها نیز با مجوز معاونت آموزش تأیید خواهد شد هر چند عنوان رویکرد در مدارک صادره درج نمی‌گردد.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی

۱. حوزه دانشی «فقه و اصول»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۰	۰
سه	۲	۱	۴
چهار	۱	۹	۰
پنج	۷	۸	۰
جمع	۱۱	۱۸	۴

ب) جدول تفصیلی:

سطح	عنوان رشته	عنوان گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	فقه و اصول	-	*	
		۱-	*	
		{ رویکرد } فقه عبادات ^۲	*	
		{ رویکرد } فقه معاملات	*	
		{ رویکرد } فقه اقتصاد	*	
		فقه و هیئت	*	
سه	فقه و اصول ^۲	-	*	
		مدرسی فقه و اصول	*	
چهار	فقه و اصول	۳-	*	
		فقه عبادات ^۴	*	
		فقه معاملات ^۴	*	
		فقه اقتصاد ^۴	*	
		فقه اخلاق ^۵	*	
		فقه حکومت ^۶	*	
		فقه تربیتی ^۶	*	
		فقه خانواده ^۶	*	
		فقه و اصول مقارن ^۶	*	

۱. این گرایش همان فقه و اصول و رشته جاری حوزه‌های علمیه است که در دروس عمومی حوزه به صورت آزاد در حال اجراست.
۲. در رویکردهای فقه عبادات، فقه معاملات و فقه اقتصاد در این مقطع، یک یا چند موضوع یا باب از موضوعات یا ابواب مرتبط با آن گرایش فقهی به اندازه حجم ساعتی مصوب ارائه خواهند شد و عنوان مندرج در مدرک تحصیلی، عنوان کلی «فقه و اصول» است.
۳. این گرایش همان فقه و اصول و رشته جاری حوزه‌های علمیه است که در دروس عمومی حوزه به صورت آزاد در حال اجراست.
۴. در گرایش‌های فقه عبادات، فقه معاملات و فقه اقتصاد در این مقطع، یک یا چند موضوع یا باب از موضوعات یا ابواب مرتبط با آن گرایش به اندازه حجم ساعتی مصوب ارائه خواهند شد و عنوان مندرج در مدرک تحصیلی، عنوان کلی گرایش «فقه عبادات»، «فقه معاملات» و «فقه اقتصاد» است.
۵. در رشته فقه اخلاق، تأکید بر توجه به مباحث اخلاق فردی و همچنین اخلاق روابط اجتماعی است.
۶. در این گرایش‌ها با نگاهی جامع، مجموعه مباحث مورد نیاز آن گرایش ارائه می‌شود.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی / ۴

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	فقه	پنج
	*	فقه طهاره و صلاه	فقه عبادات ^۱	
	*	فقه عبادات مالی		
	*	فقه حج		
	*	فقه اقتصاد دولت	فقه الاقتصاد	
	*	فقه بازارهای سرمایه		
	*	فقه تجارت اسلامی		
	*	فقه پول و بانک		
	*	فقه تبرعات		
	*	-	فقه قضاء ^۲	
	*	-	فقه جزاء ^۳	
	*	-	فقه خانواده	
	*	-	فقه پزشکی	

۱. در این مقطع و رشته، تمام محتوای رشته و گرایش، به موضوع گرایش اختصاص می‌یابد.
- ۲ و ۳. ادامه تحصیل در این دو رشته، برای فارغ التحصیلان سطح چهار حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی» مجاز است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی / ۵

۲. حوزه دانشی «فقه، حقوق و قضای اسلامی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۲	۰	۰
سه	۱۰	۲	۰
چهار	۱۲	۸	۰
جمع	۲۴	۱۰	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	عنوان رشته	عنوان گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	فقه و حقوق ^۱	-	*	
	حقوق و قضای اسلامی ^۲	-	*	
سه	فقه و حقوق عمومی	-	*	
		فقه و حقوق ثبت	*	
	فقه و حقوق خصوصی	-	*	
	فقه و حقوق جزا و جرم‌شناسی	-	*	
	فقه و حقوق بین‌الملل	-	*	
	فقه و حقوق قضایی	-	*	
	فقه و حقوق خانواده	-	*	
	فقه و حقوق تجارت	-	*	
	فقه و حقوق بشر	-	*	
	فقه و حقوق مالکیت معنوی	-	*	
	فقه و حقوق وقف	-	*	

۱ و ۲. این دو عنوان هر چند در سطح دو دیده شده‌اند اما رشته هستند و دروس فقه و اصول متداول و عمومی حوزه در این سطح برای طلاب آنها ارائه می‌گردد.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۶/

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	فقه و حقوق عمومی	چهار
	*	-	فقه و حقوق خصوصی	
	*	فقه و حقوق جزای عمومی	فقه و حقوق جزا و جرم شناسی	
	*	فقه و حقوق جزای اختصاصی		
	*	فقه و حقوق کیفر شناسی		
	*	فقه و حقوق جزایی اطفال و نوجوانان		
	*	-	فقه و حقوق بین‌الملل	
	*	-	فقه و حقوق قضایی	
	*	فقه و حقوق زن و خانواده	فقه و حقوق خانواده	
	*	فقه و حقوق کودک و خانواده		
	*	-	فقه و حقوق تجارت	
	*	فقه و حقوق تجارت الکترونیک		
	*	-	فقه و حقوق بشر	
	*	-	فقه و حقوق مالکیت معنوی	
	*	-	فقه و حقوق وقف	
	*	-	فقه و حقوق ثبت	
	*	-	فلسفه حقوق	

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۷/

جدول پیوستی رشته‌ها و گرایش‌های حوزه دانشی فقه و حقوق اسلامی در سطح چهار^۱

عنوان رشته	عنوان گرایش
فقه و حقوق عمومی	{رویکرد} فقه و حقوق اساسی
	{رویکرد} فقه و حقوق کار
	{رویکرد} فقه و حقوق مالیه
	{رویکرد} فقه و حقوق اداری - استخدامی
	{رویکرد} فقه و حقوق محیط زیست
	{رویکرد} فقه و حقوق ارتباطات و رسانه
فقه و حقوق خصوصی	{رویکرد} فقه و حقوق مسئولیت مدنی
	{رویکرد} فقه و حقوق فناوری
	{رویکرد} فقه و حقوق پزشکی
	{رویکرد} فقه و حقوق قراردادها
فقه و حقوق جزا و جرم شناسی	{رویکرد} فقه و حقوق جرم شناسی و سیاست جنائی
	{رویکرد} فقه و آیین دادرسی کیفری
فقه و حقوق بین‌الملل	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل عمومی
	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل صلح و امنیت
	{رویکرد} فقه و حقوق دریاها
	{رویکرد} فقه و حقوق بین‌الملل هوا-فضا
فقه و حقوق قضایی	{رویکرد} فقه و آیین دادرسی
	{رویکرد} فقه و حقوق دادرسی و مدیریت قضایی
	{رویکرد} فقه و مدیریت نظارت و بازرسی
فقه و حقوق تجارت	{رویکرد} فقه و حقوق داخلی
	{رویکرد} فقه و حقوق تجارت بین‌الملل
	{رویکرد} فقه و حقوق بورس
	{رویکرد} فقه و حقوق بانکی
	{رویکرد} فقه و حقوق حمل و نقل تجاری
	{رویکرد} حقوق انرژی
	{رویکرد} فقه و حقوق اقتصادی بین‌المللی
	{رویکرد} فقه و حقوق سرمایه‌گذاری
فلسفه حقوق	{رویکرد} تاریخ حقوق
	{رویکرد} نظام حقوقی اسلام
	{رویکرد} مطالعه تطبیقی فلسفه حقوق اسلام و غرب

۳. حوزه دانشی «قرآن»

۱. تدوین و برگزاری این گرایش‌ها به صورت رویکرد و با مجوز معاونت آموزش، مجاز است. عنوان رویکرد در مدارک صادره درج نمی‌شود. همچنین، طراحی و اجرای این رشته‌ها حتی المقدور با همکاری نهادهای پیراحوزوی است.

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش
دو	۱	۲
سه	۷	۴
چهار	۱۰	۳۳
جمع	۱۸	۳۹

ب) جدول تفصیلی:

اولویت	نام رشته	نام گرایش	سطح	
			اول	دوم
*	علوم اسلامی	تفسیر و علوم قرآن ^۱		دو
*		فنون قرائت و حفظ		
*	تفسیر	تفسیر موضوعی		سه
*		تفسیر ترتیبی		
*	منطق تفسیر ^۲	-		
*	علوم قرآن	-		
*	علوم و فنون قرائات	-		
*	قرآن و علوم	قرآن و علوم انسانی		
*		قرآن و علوم طبیعی		
*	قرآن و مستشرقان	-		
*	ادبیات قرآنی	-		

۱. در محتوای این گرایش رویکرد اصلی و غالب، روش‌شناسی تفسیر است.

۲. مباحث اصلی این رشته مبانی و مسائل مربوط به فلسفه و روش تفسیر است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۹/

اولویت		نام گرایش	نام رشته	سطح
دوم	اول			
	*	اخلاقی	تفسیر موضوعی	چهار
	*	اعتقادی		
*		فقه القرآن		
*		در موضوعات مختلف ^۱	تفسیر موضوعی تطبیقی	
	*	تطبیقی	تفسیر ترتیبی	
	*	روایی		
*		تنزیلی		
*		عقلی		
	*	اجتهادی	علوم قرآن	
	*	کلامی (وحی، اعجاز، تنزیل)		
	*	تاریخی	قرآن و علوم انسانی	
*		قرآن و اقتصاد		
	*	قرآن و مدیریت		
*		قرآن و سیاست		
	*	قرآن و تعلیم و تربیت		
*		قرآن و روان شناسی		
*		قرآن و جامعه شناسی		
*		قرآن و حقوق		
*		قرآن و تاریخ		
*		قرآن و طبیعت		
	*	قرآن و هیئت	قرآن و علوم طبیعی	
	*	معارف قرآن	قرآن و مستشرقان	
	*	علوم قرآن		
	*	اصول و مبانی شیعه		
	*	فلسفه و روش شناسی	منطق تفسیر	
*		زبان شناسی		
*		معناشناسی		
*		هرمنوتیک		
	*	منطق ترجمه	علوم، فنون و قرائات	
	*	قرائت شناسی تطبیقی		
	*	اعجاز ادبی قرآن	ادبیات قرآنی	
	*	نقد شبهات ادبی قرآن		
*		زبان شناسی قرآن		

۱. تعیین گرایش‌های این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش، است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی / ۱۰

۴. حوزه دانشی «حدیث»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۴	۲	۲
چهار	۴	۱۸	۲
جمع	۹	۲۱	۴

ب) جدول تفصیلی:

اولویت		نام گرایش	نام رشته	سطح
دوم	اول			
	*	حدیث	علوم اسلامی	دو
	*	اخلاقی و تربیتی	معارف حدیث	سه
	*	اعتقادی		
	*	-	علوم حدیث	
	*	{ رویکرد } ادعیه و زیارت	مطالعات حدیثی ^۲ و ^۱	
	*	{ رویکرد } منابع متقدم		
	*	-	نهج البلاغه	

۱. در رشته مطالعات حدیثی، شناخت و اعتبارسنجی نوع یا گروهی خاص از منابع حدیثی و بررسی و فهم متون آن مورد توجه است.

۲. افزایش رویکردهای این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بلامانع است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۱/۱

اولویت		نام گرایش	نام رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	فقه الحدیث	چهار
	*	-	رجال الحدیث	
	*	اخلاق	نهج البلاغه	
	*	عقائد و کلام ^۱		
	*	منابع حدیث (با رویکردهای الکافی، صحیفه سجادیه ^۲)	مطالعات حدیثی	
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و اقتصاد		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و مدیریت		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و سیاست		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و تعلیم و تربیت		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و روان شناسی		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و جامعه شناسی		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و حقوق		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و تاریخ		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و پزشکی و طب		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و محیط زیست		
	*	(تطبیقی بین علوم) حدیث و هیئت		
	*	تطبیقی بین المذاهب (مقارن) ^۳		
	*	روش شناسی		
	*	ترجمه حدیث		
	*	نسخه پژوهی و احیای متون		

۱. افزودن گرایش‌های دیگر مانند: تعلیم و تربیت، سیاست و حکومت در صورت نیاز و وجود گفتمان علمی کافی با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.
۲. افزودن رویکردهایی برای سایر منابع حدیثی مانند: وسائل الشیعه و بحار الانوار، در صورت نیاز، با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.
۳. برگزاری این گرایش در قالب رویکردهایی مانند: تطبیق حدیث امامیه با حدیث اهل سنت و... در صورت نیاز، با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.

۵. حوزه دانشی «کلام، ادیان، مذاهب و فرق»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۶	۱۸	۰
چهار	۱۶	۱۴	۳
جمع	۲۳	۳۳	۳

ب) جدول تفصیلی:

سطح	عنوان رشته	عنوان گرایش	اولویت		
			اول	دوم	
دو	علوم اسلامی	کلام اسلامی	*		
		کلام امامیه	*		
سه	کلام اسلامی	کلام تطبیقی بین اسلام و مسیحیت	*		
		کلام تطبیقی بین اسلام و یهودیت	*		
		کلام تطبیقی بین اسلام و زرتشت	*		
		کلام تطبیقی بین اسلام و ادیان شرقی ^۱	*		
		کلام تطبیقی بین المذاهب ^۲	*		
		مسائل جدید کلامی	*		
		کلام و فرق انحرافی ^۳	نقد وهابیت	*	
			نقد بهائیت	*	
	نقد تصوف		*		
	نقد عرفان‌های نوظهور		*		
	امامت	-	*		
		مهدویت	*		
	مذاهب اسلامی ^۴	-	*		
		شیعه‌شناسی ^۵	*		
	ادیان	نقد مسیحیت	نقد یهودیت	*	
			نقد زرتشتی‌گری	*	
نقد هندوئیسم و بودیسم			*		
				*	

۱. مباحث مربوط به ادیان هندوئیسم و بودیسم در این گرایش مورد تأکید است.

۲. این عنوان می‌تواند در گرایش‌های مختلفی مانند: کلام تطبیقی امامیه با سلفیه، کلام تطبیقی امامیه با اشاعره، ماتریدیه و معتزله نیز طراحی

و اجرا شود.

۳. افزایش گرایش‌های این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بلا مانع است.

۴. در محتوای این رشته مباحث کلامی، فقهی و تاریخی مورد توجه است.

۵. در محتوای این رشته مباحث کلامی، فقهی و تاریخی مورد توجه است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۱۳/

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
اولویت	عنوان گرایش		عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
*		مبدا و معاد	کلام امامیه	چهار
*		تاریخ و مکاتب کلام امامیه		
*		مقایسه اسلام و یهودیت	کلام تطبیقی بین‌الادیان ^۱	
*		مقایسه اسلام و مسیحیت		
*		مقایسه اسلام و زرتشت		
*		مقایسه اسلام و ادیان شرقی ^۲		
*		-	کلام تطبیقی امامیه با معتزله، اشاعره و ماتریدیه	
*		-	کلام تطبیقی امامیه با اهل حدیث و سلفیه	
*		-	کلام تطبیقی امامیه با زیدیه و اسماعیلیه	
*		نقد وهابیت	کلام و فرق انحرافی	
*		نقد بهائیت		
*		نقد تصوف		
*		مطالعات معرفت‌شناختی ^۳	مسائل جدید کلامی	
*		مطالعات فقهی و حقوقی		
*		مطالعات دین		
*		-	تاریخ تحلیلی کلام	
*		{رویکرد} قرآن و حدیث	مهدویت	
*		{رویکرد} کلام		
*		{رویکرد} سیاسی-اجتماعی		
*		امام‌شناسی	امامت	
*		تطبیقی بین‌المذاهب		
*		-	مبانی کلامی علوم اسلامی	
*		-	مطالعات مقایسه‌ای اسلام و مسیحیت	
*		-	مطالعات مقایسه‌ای اسلام و یهودیت	
*		-	مطالعات مقایسه‌ای اسلام و زرتشت	
*		-	مطالعات مقایسه‌ای اسلام و ادیان شرقی	
*		-	شعبه‌شناسی ^۴	

۱. در این رشته و گرایش‌های آن تمرکز بر مباحث کلامی بوده و ارزیابی و نقد دیدگاه‌های ادیان دیگر مورد توجه است.
۲. مباحث مربوط به ادیان هندوئیسم و بودیسم در این گرایش مورد تأکید است و در صورت نیاز در نظر گرفتن چند رویکرد برای این گرایش با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش، بلامانع است.
۳. توجه به مباحث زبان‌شناختی و نقش آنها در پدید آمدن معرفت و رویکرد علمی و دیدگاه‌های کلامی در این گرایش لحاظ شود.
۴. با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، در نظر گرفتن چند رویکرد برای این رشته در این مقطع، بلامانع است.

۶. حوزه دانشی «منطق، فلسفه و عرفان»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۴	۰	۰
چهار	۱۴	۴	۰
جمع	۱۹	۵	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	عنوان رشته	نام گرایش	اولویت		
			اول	دوم	
دو	علوم اسلامی	فلسفه اسلامی	*		
سه	مدرسی علوم عقلی	-	*		
	روش‌شناسی و منطق	-	*		
	فلسفه اسلامی	-	*		
	معرفت‌شناسی اسلامی	-	*		
چهار	منطق	منطق جدید	*		
		منطق قدیم	*		
	علم النفس	-	*		
	الاهیات بالمعنی الاخص	-	*		
	هستی‌شناسی	-	*		
	فلسفه مشاء	-	*		
	فلسفه اشراق	-	*		
	حکمت متعالیه	-	*		
	معرفت‌شناسی تطبیقی	-	*		
	فلسفه علوم انسانی ^۱	-	*		
	فلسفه علم ^۲	-	*		
	فلسفه دین	-	*		
	فلسفه فضای مجازی	-	*		
	نقد فلسفه جدید	-	*		
	عرفان اسلامی	عرفان نظری		*	
		نقد عرفان‌های کاذب ^۳		*	

۱. در مقام اجرا، پذیرش این رشته محدود به دانش‌آموختگان رشته‌های علوم انسانی از رشته‌های حوزوی و یا سایر نهادهای علمی می‌باشد. همچنین، اختصاص محتوا با حجم ساعتی معادل یک گرایش با عنوان رویکرد به هر یک از شاخه‌های علوم انسانی نیز بلامانع است.

۲. در مقام اجرا، پذیرش این رشته محدود به دانش‌آموختگان رشته‌های علوم طبیعی و تجربی می‌باشد. همچنین، اختصاص محتوا با حجم ساعتی معادل یک گرایش با عنوان رویکرد به هر یک از شاخه‌های علوم مذکور نیز بلامانع است.

۳. بررسی مسائل عرفان‌های نوظهور نیز در این رشته مد نظر است.

۷. حوزه دانشی «زبان و ادبیات عرب»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۲	*
سه	۴	*	*
چهار	۳	۷	*
جمع	۸	۹	*

ب) جدول تفصیلی:

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
	*	ادبیات عربی ^۱	علوم اسلامی	دو
*		زبان عربی ^۲		
	*	-	ادبیات عربی ^۳	سه
*		-	مترجمی زبان عربی ^۴	
*		-	زبان عربی معاصر ^۵	
	*	-	مدرّسی ادبیات عرب	
	*	صرف	ادبیات عربی	چهار
	*	فقه اللغة		
	*	نحو		
	*	نقد ادبی و بلاغت		
	*	ادبیات تطبیقی ^۶		
*		قرآن	ترجمه نصوص دینی	
*		حدیث ^۷		
	*	-	مطالعات ترجمه	

۱. توجه و تمرکز این گرایش بر مباحث قواعد ادبیات عرب است.

۲. توجه و تمرکز این گرایش بر مباحث مکالمه عربی است.

۳. در تدوین عناوین دروس و سرفصل‌های این رشته، پرداختن به مباحث صرف، لغت، نحو و بلاغت مورد تأکید می‌باشد.

۴. در طراحی و تدوین این رشته، ترجمه از عربی به فارسی و از زبان فارسی به زبان عربی مورد توجه است.

۵. در محتوای این رشته، مسئله انشاء و خواندن و فهم عربی معاصر مورد توجه است.

۶. در تدوین محتوای این رشته مباحثی مانند: رابطه زبان عربی و زبان‌های دیگر، کاربرد ادبیات در فقه، فلسفه، اصول و... نقش

ادبیات در فهم علوم دینی، تأثیر متقابل ادبیات عربی و علوم دینی مورد توجه است.

۷. در طراحی محتوای این گرایش توجه خاص به متن نهج البلاغه، مورد تأکید است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۱۶/

۸ حوزه دانشی «اخلاق، تربیت و مشاوره»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۲	۰
سه	۳	۴	۴
چهار	۱۱	۸	۲
جمع	۱۶	۱۴	۶

ب) جدول تفصیلی:

اولویت	عنوان گرایش		عنوان رشته	سطح
	اول	دوم		
*	اخلاق اسلامی		علوم اسلامی	دو
*	تعلیم و تربیت			
*	فلسفه اخلاق		اخلاق اسلامی ^۱	سه
*	اخلاق کاربردی			
*	تربیت اخلاقی			
*	اخلاق عرفانی			
*	{ رویکرد } فلسفه تعلیم و تربیت			
*	{ رویکرد } تربیت دینی		تعلیم و تربیت اسلامی	
*	{ رویکرد } برنامه‌ریزی آموزشی و درسی			
*	{ رویکرد } مدیریت آموزشی			
*	-			
*			مشاوره اسلامی	

۱. در مباحث مشترک رشته اخلاق اسلامی در تمام گرایش‌ها، مبانی، اصول، اهداف، روش‌ها و مراحل اخلاقی مورد توجه است.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۱۷/

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	فلسفه اخلاق اسلامی	چهار
	*	-	تربیت اخلاقی	
	*	-	اخلاق کاربردی	
	*	-	اخلاق عرفانی ^۱	
*		-	تاریخ و مکاتب اخلاقی	
	*	-	اخلاق و علوم انسانی	
*		-	اخلاق فضای مجازی	
	*	تربیت عبادی (یا مناسکی یا رفتاری)	تربیت دینی	
	*	تربیت اخلاقی		
*		تربیت اعتقادی (یا ایمانی)		
	*	{رویکرد} برنامه‌ریزی آموزشی و درسی	تعلیم و تربیت اسلامی	
	*	{رویکرد} مدیریت آموزشی		
	*	-	فلسفه تعلیم و تربیت	
	*	مشاوره اخلاقی	مشاوره اسلامی	
	*	مشاوره اعتقادی		
	*	مشاوره کودک و نوجوان		
	*	مشاوره ازدواج و خانواده		
	*	مشاوره تحصیلی		

۱. در این رشته، تراث اخلاق عملی و مباحث سلوک و عرفان عملی بر اساس منابع دینی (قرآن و حدیث) و سیره عالم‌ان شیعی بررسی می‌شود.

۹. حوزه دانشی «تاریخ و سیره»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۹	۴	۰
چهار	۸	۲	۵
جمع	۱۸	۷	۵

ب) جدول تفصیلی:

سطح	عنوان رشته	عنوان گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	علوم اسلامی	تاریخ اسلام	*	
سه	تاریخ پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام	-	*	
	تاریخ تشیع	-	*	
		حوزه و روحانیت	*	
	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	-	*	
	تاریخ معاصر جهان اسلام	-	*	
	تاریخ ایران اسلامی ^۱	-	*	
	تاریخ انقلاب اسلامی ^۲	-	*	
	تاریخ جهان معاصر و اسلام ^۳	-	*	
	تاریخ انبیاء و ادیان الهی	-	*	
	تاریخ اسلام	-	*	
نَسَب شناسی		*		

۱. در این رشته توجه به تاریخ معاصر ایران مورد تأکید است.

۲. توجه به تاریخ دفاع مقدس در این رشته مورد تأکید است.

۳. در این رشته آشنایی با تاریخ کشورها با هدف آمادگی برای تبلیغ و زمینه‌یابی گسترش اسلام مورد تأکید است. همچنین، به مهم‌ترین موضوعات مناطق، کشورها و حکومت‌های مختلف توجه شود.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی / ۱۹

اولویت		عنوان گرایش	عنوان رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	تاریخ و سیره پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله	چهار
	*	{رویکرد} امام علی علیه السلام تا امام سجاد علیه السلام	تاریخ و سیره ائمه علیهم السلام ۱	
	*	{رویکرد} امام باقر علیه السلام تا امام رضا علیه السلام		
	*	{رویکرد} ابناء الرضا علیه السلام تا پایان غیبت صغری		
	*	-	تاریخ تشیع امامی ۲	
	*	-	تاریخ معاصر شیعه	
	*	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	تاریخ تمدن اسلامی	
	*	نقش شیعه در تمدن اسلامی		
	*	-	مطالعات نظری تاریخ	
	*	{رویکرد} نقش حوزه و مرجعیت	تاریخ انقلاب اسلامی ۳	
	*	{رویکرد} شیعه و انقلاب اسلامی		
	*	-	تاریخ جهان معاصر و اسلام	

۱. تمام محتوای این رشته به مسائل مربوط به ائمه علیهم السلام اختصاص یافته و طراحی آن پس از تأیید معاونت آموزش بر اساس رویکردهای اختصاصی و یا مطابق آنچه که در این رشته آمده است، بوده، عنوان مندرج در مدرک، تنها عنوان رشته «تاریخ و سیره ائمه علیهم السلام» خواهد بود.

۲. در این رشته مباحث تاریخی مرتبط با عصر غیبت صغری مورد توجه است.

۳. در این رشته توجه به مباحث تاریخ دفاع مقدس از منظر تاریخی مورد تأکید است.

۱۰. حوزه دانشی «تبلیغ و ارتباطات»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۸	۲۳	۲
چهار	۹	۳	۰
جمع	۱۸	۲۷	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	رشته	گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	علوم اسلامی	تبلیغ	*	
سه	تبلیغ	فرهنگ جهاد و شهادت	*	
		معارف انقلاب اسلامی	*	
		کودک و نوجوان	*	
		خانواده	*	
		تبلیغ در مراکز علمی و فرهنگی ^۱	*	
		مدیریت تبلیغی - فرهنگی	*	
		مدیریت مسجد	*	
		تبلیغ و ادیان ^۲	*	
		تبلیغ و فرق ^۳	*	
		امامت جمعه و جماعت (با دو رویکرد «امامت جمعه» و «امامت جماعت»)	*	
خطابه و سخنوری ^۴	*			
	حج و زیارت	-	*	
تبلیغ و رسانه	تبلیغ و رسانه	رسانه‌های نوشتاری	*	
		رسانه‌های مجازی	*	
		رسانه‌های شنیداری - دیداری	*	
		ادبیات نمایشی	*	

۱. طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند: دانش‌آموزی، دانشجویی، اماکن تفریحی یا تجاری، تبلیغ در میان آسیب‌دیدگان با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.

۲. طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند نقد: مسیحیت، یهودیت و زرتشت با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.

۳. طراحی و اجرای این گرایش در رویکردهایی مانند نقد: وهابیت، بهائیت و تصوف با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع است.

۴. محتوای این گرایش با هدف تربیت خطیب تدوین شود و از پرداختن صرف به مباحث نظری خودداری شود.

ب) عناوین تفصیلی رشته‌های تخصصی حوزه‌های دانشی ۲۱/

اولویت		گرایش	رشته	سطح
دوم	اول			
	*	-	معارف نماز	سه
	*	۱_	معارف اهل بیت علیهم‌السلام	
	*	-	تبلیغ و ارتباطات	
	*	-	تبلیغ خارج از کشور ^۲	
	*	{رویکرد} سیاستگذاری و مدیریت	مطالعات دین و فضای مجازی	
	*	{رویکرد} هوش مصنوعی		
	*	{رویکرد} بازی‌های رایانه‌ای		
	*	{رویکرد} شبکه‌های اجتماعی		
	*	{رویکرد} تبلیغ دینی		
*		{رویکرد} رسانه مجازی		
*		{رویکرد} سامانه‌های نرم‌افزاری		
*		{رویکرد} اطلاع‌رسانی و علم‌سنجی		
	*	مطالعات نظری تبلیغ	تبلیغ	چهار
	*	خطابه و سخنوری		
	*	معارف انقلاب اسلامی		
	*	-	حج و زیارت	
	*	-	تبلیغ و رسانه ^۳	
	*	-	تبلیغ و ارتباطات	
	*	-	تبلیغ خارج از کشور	
	*	-	مدیریت تبلیغی - فرهنگی	
*		-	تبلیغ و «ادیان و فرق» ^۴	
	*	-	فقه و ارتباطات و رسانه	
*		-	فقه و فضای مجازی	

۱. اضافه کردن رویکرد برای این رشته با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش بلامانع است.

۲. با پیشنهاد مراکز تخصصی مجری و گروه‌های علمی آنها و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، طراحی این رشته در سطوح سه و چهار حوزه به صورت قابل ارائه به زبان‌های مختلف و همچنین همراه با رویکردهای مختص به زبان‌ها و فرهنگ‌های مختلف بلامانع می‌باشد که در عنوان مدرک درج نخواهد شد. همچنین، در صورت ارائه محتوای رشته به زبان‌های مختلف، استفاده از عنوان مطالعات اسلامی به همراه عنوان زبان در مدرک، بلامانع است.

۳. در طراحی محتوای این رشته، روش تحلیل و نقد رسانه مورد توجه قرار گیرد.

۴. طراحی و اجرای این رشته در رویکردهایی مانند نقد: مسیحیت، یهودیت، وهابیت و بهائیت با پیشنهاد گروه علمی و تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه، بلامانع خواهد بود.

۱۱. حوزه دانشی «فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۳	۰	۰
چهار	۳	۲	۰
جمع	۷	۳	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	نام رشته	نام گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	علوم اسلامی	فرهنگ، هنر و تمدن اسلامی	*	
سه	حکمت هنر	-	*	
	هنر اسلامی	-	*	
	فرهنگ و تمدن اسلامی	-	*	
چهار	فقه و هنر	-	*	
	هنر در قرآن و سنت	-	*	
	مطالعات فرهنگ و تمدن اسلامی	فرهنگ و تمدن سازی اسلامی	*	
		فرهنگ و جامعه دینی	*	

۱۲. حوزه دانشی «اقتصاد اسلامی»^۱

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۱	۰	۰
چهار	۱	۸	۰
جمع	۳	۹	۰

ب) جدول تفصیلی:

اولویت	نام رشته		سطح
	اول	دوم	
	*	حکمت عملی و علوم انسانی ^۲	دو
	*	-	سه
	*	اقتصاد پول و بانکداری اسلامی	چهار
	*	اقتصاد بازار سرمایه اسلامی	
	*	اقتصاد دولت اسلامی (بخش عمومی)	
	*	الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اقتصادی	
	*	فلسفه اقتصاد اسلامی	
	*	اقتصاد اجتماعی اسلامی (داوطلبانه بخش سوم بدون سود)	
*		اقتصاد کار و نیروی انسانی	
*		تجارت و بازار اسلامی	

۱. از آنجا که آشنایی با مباحث دانش‌های ریاضیات و آمار پیش‌نیاز این رشته است، طلاب این رشته از میان افرادی پذیرش می‌شوند که از سابقه تحصیلی در این دانش‌ها برخوردار باشند. بر این اساس، ذکر مباحث ریاضیات و آمار در آزمون ورودی این رشته‌ها مورد تأکید می‌باشد.

۲. مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چیستی علوم انسانی مدرن؛

ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛

ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی.

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد.

۱۳. حوزه دانشی «علوم اجتماعی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۳	۳	۰
چهار	۵	۳	۰
جمع	۹	۷	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	نام رشته	نام گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^۱	*	
سه	اسلام و مطالعات اجتماعی	-	*	
		مطالعات انقلاب اسلامی	*	
		مطالعات خانواده	*	
		-	*	
چهار	اسلام و مطالعات اجتماعی	مطالعات سبک زندگی اسلامی	*	
		سبک زندگی و علوم اسلامی	*	
		علوم اجتماعی با رویکرد اسلامی	*	
	فلسفه علوم اجتماعی ^۴	نظریه‌های انقلاب اسلامی ^۲	*	
		نظریه‌های ^۳ خانواده	*	
		-	*	
		-	*	
مطالعات تطبیقی سبک زندگی	-	*		
	سبک زندگی و فقه و مبانی حقوقی	*		
سبک زندگی و سیره	-	*		

۱. مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چستی علوم انسانی مدرن؛

ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛

ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی. بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌های خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد.

۲. از آنجا که تسلط به زبان انگلیسی از پیش‌نیازهای این رشته است، از شرایط تحصیل در این رشته، توانمندی داوطلب در زبان انگلیسی است که در پذیرش باید مورد توجه قرار گیرد، ضمناً جهت گیری کلی این گرایش، نقد نظریه‌ها است.

۳. در طراحی و تدوین این رشته، نظریه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی و نقد آن‌ها مورد توجه است.

۴. در طراحی و تدوین این رشته، نقد و بررسی نظریه‌های گوناگون با توجه به مبانی اسلامی مورد توجه است.

۱۴. حوزه دانشی «علوم سیاسی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۸	۰	۰
چهار	۲	۳	۰
جمع	۱۰	۴	۰

ب) جدول تفصیلی:

سطح	نام رشته	نام گرایش	اولویت	
			اول	دوم
دو	علوم اسلامی	حکمت عملی و علوم انسانی ^۱	*	
سه	مطالعات انقلاب اسلامی و ایران معاصر	-	*	
	مطالعات جهان اسلام	-	*	
	مطالعات سیاسی قرآن و سنت	-	*	
	سیره سیاسی اهل بیت علیهم‌السلام	-	*	
	سیاست و اخلاق ^۲	-	*	
	سیاست و کلام	-	*	
	فقه سیاسی	-	*	
	فلسفه سیاسی	-	*	
چهار	مطالعات سیاسی - اسلامی	فلسفه علوم سیاسی	*	
		تحولات سیاسی جهان اسلام	*	
		دانش‌های سیاسی - اسلامی	*	
	فقه و روابط بین الملل	-	*	

۱. مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چیستی علوم انسانی مدرن؛

ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛

ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی.

بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد.

۲. در طراحی و تدوین این رشته، مسائل عرفان مرتبط با حوزه سیاست (عرفان سیاسی) مورد توجه است.

۱۵. حوزه دانشی «روان‌شناسی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۱	۶	۰
چهار	۱	۴	۰
جمع	۳	۱۱	۰

ب) جدول تفصیلی:

اولویت		نام گرایش	نام رشته	سطح
دوم	اول			
	*	حکمت عملی و علوم انسانی ^۱	علوم اسلامی	دو
	*	روان‌شناسی اخلاق	روان‌شناسی اسلامی	سه
	*	روان‌شناسی اجتماعی		
	*	روان‌شناسی تربیتی		
	*	روان‌شناسی خانواده		
	*	روان‌شناسی تبلیغ		
	*	روان‌شناسی شخصیت		
	*	روان‌شناسی بالینی	روان‌شناسی اسلامی	چهار
*		روان‌شناسی دین		
	*	سلامت معنوی		
*		فقه و روان‌شناسی		

۱. مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چستی علوم انسانی مدرن؛

ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛

ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی. بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد.

۱۶. حوزه دانشی «مدیریت اسلامی»

الف) جدول آماری:

سطح	تعداد رشته	تعداد گرایش	تعداد رویکرد
دو	۱	۱	۰
سه	۱	۳	۰
چهار	۱	۴	۰
جمع	۳	۸	۰

ب) جدول تفصیلی:

اولویت		نام گرایش	نام رشته	سطح
دوم	اول			
	*	حکمت عملی و علوم انسانی ^۱	علوم اسلامی	دو
	*	۲_	مدیریت اسلامی	سه
	*	مدیریت آموزشی - پژوهشی		
	*	مدیریت تبلیغی - فرهنگی		
	*	الگوی مدیریت معصومین علیهم السلام	مدیریت اسلامی	چهار
	*	فلسفه مدیریت		
	*	مطالعات آینده پژوهی		
	*	سیاست گذاری فرهنگی ^۳		

۱. مباحث این گرایش در قالب‌های زیر ارائه می‌شوند:

الف) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای مباحث و موضوعاتی همچون: حکمت عملی، روش‌شناسی حکمت عملی، فلسفه و روش‌شناسی و چستی علوم انسانی مدرن؛

ب) حدود ۱۹۲ ساعت درسی (معادل ۱۲ واحد درسی) برای بررسی و آشنایی با کلیاتی از مباحث حوزه‌های گوناگون علوم انسانی مانند علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی و...؛

ج) حدود ۲۵۶ ساعت درسی (معادل ۱۶ واحد درسی) برای دروس اختصاصی در یکی از گرایش‌های علوم انسانی. بر این اساس، ساعات مذکور در موارد «الف» و «ب» به عنوان دروس مشترک و دیگر ساعات (مذکور در «ج»)، اختصاص به حوزه‌ای خاص از علوم انسانی خواهد داشت و در مدرک تحصیلی نیز عنوان گرایش به صورت جامع کلی (حکمت عملی و علوم انسانی) درج می‌گردد.

۲. مدیریت اسلامی (محض) رشته‌ای است که به مبانی، اصول و مهم‌ترین مسائل دانش مدیریت بر اساس متون و نصوص دین اسلام می‌پردازد.

۳. در طراحی و تدوین این گرایش، مباحث «مطالعات راهبردی» مورد توجه است.